

K., I.

Wizyta historyków niemieckich w Olsztynie

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 2, 230-231

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w naszym środowisku, wydaje się rzeczą pożyteczną poinformowanie czytelników Komunikatów o Łużyckim Instytucie Badawczym. Powstał on w r. 1951 po ukazaniu się w Niemieckiej Republice Demokratycznej „ustawy o przestrzeganiu praw ludności łużyckiej”. Kierownikami Oddziału Historycznego tegoż Instytutu byli: w latach 1951 — 1954 Ernest Palm, 1953 — 1956 dr Jan Sołta, a od r. 1955 dr Frido Mětsk. Prawie równocześnie w r. 1952 powstał Oddział Historii Łużyc Instytutu Łużyckiego na Uniwersytecie im. K. Marksa w Lipsku. Na tymże uniwersytecie wprowadzono specjalizację łużycką, a Oddział Języka i Literatury Instytutu Łużyckiego ściśle współpracuje z Instytutem Słowiańskim, natomiast Oddział Historii Łużyc związał się z Instytutem Historii Uniwersytetu.

Po r. 1945 pierwsze prace naukowe ukazały się dopiero w r. 1953. (Mětsk: Kurs serbskich stawiznow), następnie pojawiły się prace E. Palma, M. Reuthera, W. Boelkego, J. Sołta, E. Wintera i K. Kreuza. Głównym organem ośrodka budziszyńskiego jest Lětopis Instituta za Serbski Ludospyt, Rjad B, Historiski Lětopis, Domowina, Nakład w Bydyšinje, którego pierwszy zeszyt ukazał się w r. 1956. „Lětopis” zawiera szereg studiów i miscellaneów łączących historię Łużyc ze Śląskiem czy z Polską.

Stosunki narodowościowe i kwestię odrodzenia narodowego na Górnych i Dolnych Łużycach przedstawia F. Mětsk (Stawoknjejski absolutizm w Mużakowskiej a w Żarowskiej w 17 a 18 lětstotku a jako zakłady a woskutki). Przede wszystkim polemizuje z E. Winterem, profesorem uniwersytetu w Halle. Ten ostatni zajmuje się zagadnieniem opieki tegoż uniwersytetu nad językami zachodnio-słowiańskimi oraz omawia rolę trzech lektoratów polskich w Halle (w. XVIII) w szerzeniu na Śląsku i Łużycach propagandy pietystycznej (zob. E. Winter: Die Pflege der west-und südslawischen Sprachen in Halle im 18 Jahrhundert. Berlin 1954). F. Mětsk, odwrotnie niż E. Winter podkreśla szczególną rolę germanizatorską rodów Callenbergów i Promnitzów. P. Janes i J. Sołta opracowują przede wszystkim rozwój ruchu politycznego Łużyczan, rolę Domowiny łużyckiej, czy jak H. Brückner omawia plany wysiedlenia Serbo-Łużyczan opracowywane przez Himmlera.

Obok spraw narodowościowych dwie jeszcze dziedziny opracowywane są w ośrodku budziszyńskim — rozwijanie się sił produkcyjnych w gospodarce agrarnej oraz walki klasowe ludności wiejskiej. Np. M. Kaspóra opracowuje ruch robotniczy, a W. Boelcke stara się o próbę marksistowskiego spojrzenia na dzieje wsi górno-łużyckiej (W. Boelcke: Zur Lage der Oberlausitzer Bauern vom ausgehenden 16. bis zum Ausgehenden 18. Jahrhundert. Budziszyn 1955, s. 124).

Ta krótka notatka wskazuje, iż nawiązanie kontaktu między Olsztynem a Budziszynem może okazać się bardzo pożyteczne. Na początek tej współpracy ustalono opracowanie roli lektoratów (seminariów) polskich i litewskich na uniwersytetach w Halle i w Królewcu i ich rolę w ruchu pietystycznym. Zagadnienie powyższe ośrodek olsztyński jest w stanie szerzej opracować.

Należy tylko życzyć sobie, by ten pierwszy kontakt naukowych ośrodków Budziszyna i Olsztyna przyniósł konkretne rezultaty.

WIZYTA HISTORYKÓW NIEMIECKICH W OLSZTYNIE

W dniach 8 i 9 VI. 1959 r. w Wojewódzkim Archiwum Państwowym, w Stacji Naukowej PTH w Olsztynie oraz w Muzeum Mazurskim przebywali dwaj przedstawiciele ośrodka naukowego w Marburgu (NRF). Byli to dr Richard

Breyer z Herder-Institut w Marburgu oraz prof. dr Peter Scheibert kierownik Seminarium Historii Wschodniej Europy uniwersytetu w Marburgu. Pobyt pierwszego był z jednej strony rewizytą na odwiedzin dyrektora Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Olsztynie, dra Tadeusza Grygiera, w Instytucie Herdera w Marburgu (w grudniu 1957), z drugiej strony miał na celu zapoznanie się z warsztatem pracy ośrodka olsztyńskiego. Przedstawicielowi Instytutu Herdera, chodziło przede wszystkim o poznanie założeń metodycznych, naukowo-organizacyjnych oraz metodologicznych regionalizmu reprezentowanego przez ośrodek olsztyński. Dr R. Breyer stwierdzał, że regionalizm ośrodka olsztyńskiego, znajdujący zresztą swe odbicie w Komunikatach Mazursko-Warmińskich, jest znacznie szerszy i głębszy od typowego regionalizmu niemieckiego (tzw. Heimatkunde).

Zapoznając się z warsztatem pracy ośrodka olsztyńskiego przedstawiciel Instytutu Herdera stwierdzał, iż mimo lepszych warunków pracy ośrodek marburski boryka się ze znacznymi trudnościami, głównie z coraz większym brakiem znajomości literatury polskiej oraz języka polskiego wśród niemieckich pracowników naukowych. Polska produkcja naukowa dotycząca np. Ziemi Zachodnich znacznie przewyższa możliwości jej opanowania przez ośrodek marburski.

Prof. dr P. Scheibert przede wszystkim interesował się możliwościami badawczymi ośrodka olsztyńskiego (ściślej Archiwum), jeśli chodzi o zagadnienia Europy Północno-Wschodniej (krajów bałtyckich). Zagadnieniem, interesującym tak prof. Scheiberta, jak i dr R. Breyera, to propozycja bezpośredniego nawiązania kontaktów ośrodka olsztyńskiego i marburskiego.

I. K.

WYSTAWY NA ZAMKU W LIDZBARKU

Bardzo poważnym, w skali ogólnopolskiej wydarzeniem kulturalnym było otwarcie w dniu 24 maja br. na zamku w Lidzbarku Warmińskim wystawy pt. „Wybitni malarze polscy XIX wieku”. Na specjalne przy tej okazji podkreślenie zasługuje fakt, że Lidzbark ma zaszczyt oglądać i być pierwszym wystawcą w kraju niektórych bardzo cennych, o wysokiej wartości płócien polskich, jakie były po wojnie eksponowane w PRL.

Ekspozycja wystawy i wybór miejsca jest zasługą zainteresowania muzeów warszawskich, a przede wszystkim dyrektora Muzeum Narodowego, prof. dr Stanisława Lorentza, jakie zrodziło się na tle współpracy Warszawa — Olsztyn i przynosi pod każdym względem, a więc i kulturalnym, duże korzyści tutejszemu regionowi, a w tym wypadku starej dzielnicy polskiej, Warmii i jej diugowiecznej stolicy Lidzbarkowi.

Wystawa ta, podobnie jak zeszłoroczne obchody 650-lecia Lidzbarka, zgromadziła tłumy publiczności z miasta i powiatu, z województwa i całego kraju, a przede wszystkim ze stolicy Polski. Przybyli również wysocy dostojnicy państwowi i partyjni, przedstawiciele nauki, literatury i prasy. Między innymi, na otwarcie wystawy przybył przedstawiciel Rady Państwa — poseł Ozga-Michalski, wiceminister kultury i sztuki — Garstecki, wiceminister oświaty — Dębińska, przedstawiciel KC PZPR — Daniłowicz, delegacja Stołecznej Rady Narodowej z prof. dr Herbstem na czele, rektorzy Uniwersytetu Warszawskiego i Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, dyrektorzy muzeów warszawskich,